

Součásti liturgického oděvu

Ke mši oblékal kněz tyto součásti liturgického oděvu:

humérál (z lat. humerus = rameno; též amikt) – límec kněžského roucha tvořený poskládaným bílým šátkem s tkanicemi v rozích; ve středověku až 15 cm vysoký stojací pás často vyšíváný zlatem nebo obložený tepanými destičkami ze zlata či stříbra

alba (z lat. alba vestis = bílé roucho) – bílé lněné roucho s rukávy sahající až na zem, často se zdobenými rukávy a dolním lemem

cingulum (lat. pás) – provaz s uzly na koncích, kterým se přepásává alba

manipul (z lat. manipulus = svazeček) – úzký šátek navlékaný na levé předloktí kněze-podjáhna, původně rouška k otírání potu; může být vykládána drahokamy

štolá (z řec. stolé = šat) – dlouhý pás, který si kněz natáhne kolem krku a splývající části zkříží na prsou a upevní cingulem; jáhni a podjáhni si štolu uvazují pod ramenem

kasule (z lat. casula = chýška, chaloupka; též ornát) – původně široký, až k zemi sahající plášť, který zahaloval na způsob stanu celé tělo a byl opatřen pouze otvorem pro hlavu; neměl žádné rukávy, nýbrž byl po stranách shrnován; teprve později došlo k prostřížení bočních stran až k ramenům; výzdoba se soustřeďuje na dorzální kříž, kde lze kromě dracounové a perlové výšivky nalézt i emailové kvadriloby nebo prosekávané terče s figurálními motivy (pozor: z původních středověkých kasulí se většinou dochovaly pouze dorzální kříže, našité v baroku na kasule novějšího střihu)

Jáhni a podjáhni neoblékali ke mši kasuli, nýbrž dalmatiku (v případě podjáhni nazývanou tunicella).

dalmatika – původně součást dalmatského kroje, od 2. stol. oblíbený oděv císařů a velmožů; počátkem 4. století se stala součástí bohoslužebného roucha; podobá se kabátu s krátkými rukávy a skládá se z přední a zadní části, jež se dohromady svazují tkanicemi

V případě procesí pod otevřeným nebem na sebe kněží navíc oblékali pluviál.

pluviál (z lat. pluvia = déšť) – široký, vepředu otevřený plášť na paty, vepředu zapínaný na sponu a vzadu s nášivkou připomínající původní kapuci na plášti do deště

*Jestliže jde o pontifikální mši, tedy zpívanou mši slavnou, kterou slouží biskup nebo hodnostář s právem užívat biskupských rouch, oblékl na sebe celebrant navíc tzv. **pontifikálie**, tedy infuli čili mitru, prsten, rukavice, střevíce a plášť, na krk si zavěsil pektorál a do ruky vzal berlu. Pozor: biskupové nosí kasuli i dalmatiku současně.*

infule (z lat. infula = stužka, vínek) nebo **mitra** (řec. vínek) – čepice církevního hodnostáře (vikáře, biskupa, arcibiskupa a infulovaných opatů); má trojboký tvar se dvěma stuhami (fanony, též vittae) v zadní části

pektorál (z lat. pectus = hrud'; na východě enkolpion či panagía) – náprsní kříž, často s relikvií uvnitř; od ranného středověku součást liturgického vybavení kněze a odznak jeho úřadu

berla (lat. pedum = pastýřská hůl) – insignie preláta, opata nebo abatyše, předávaná předchůdcem nástupci při předání úřadu; skládá se z více dílů, z nichž nejdůležitější je voluta (lat. baculum; česky též točenice), nejčastěji ze zlaceného stříbra zdobeného emailem a drahokamy; hůl pak byla povětšinou z obecného kovu, v Itálii rovněž ze slonoviny; v případě opatských berlí bylo na žerď upevňováno sudarium, tedy kus látky, v němž se berla držela (biskupové měli rukavice, a tudíž sudarium nebylo třeba)

Bohoslužebná roucha se liší barevně podle církevních svátků nebo období:

červená – Květná neděle, Velký pátek, svátky utrpení Páně, apoštolů a mučedníků

zelená – liturgické mezidobí

fialová – půst, advent, mše za zemřelé

černá – mše za zemřelé

bílá – ostatní svátky, zvláště PM a svatých, ovšem nikoliv mučedníků

Arcibiskupové navíc oblékali pallium a papež si na hlavu kladl tiáru.

pallium – páska z bílé vlny se dvěma svislými výběžky vepředu a vzadu, do níž je černým hedvábím vetkáno šest černých křížků

tiára – papež obvykle nosil mitru, tiáru nasazoval pouze při velkých slavnostech; má podobu komolého kužele, od 14. století přepásaná třemi zlatými čelenkami

K samotné mši pak sloužily i další textilní doplňky: purifikatorium, palla, velum a korporál.

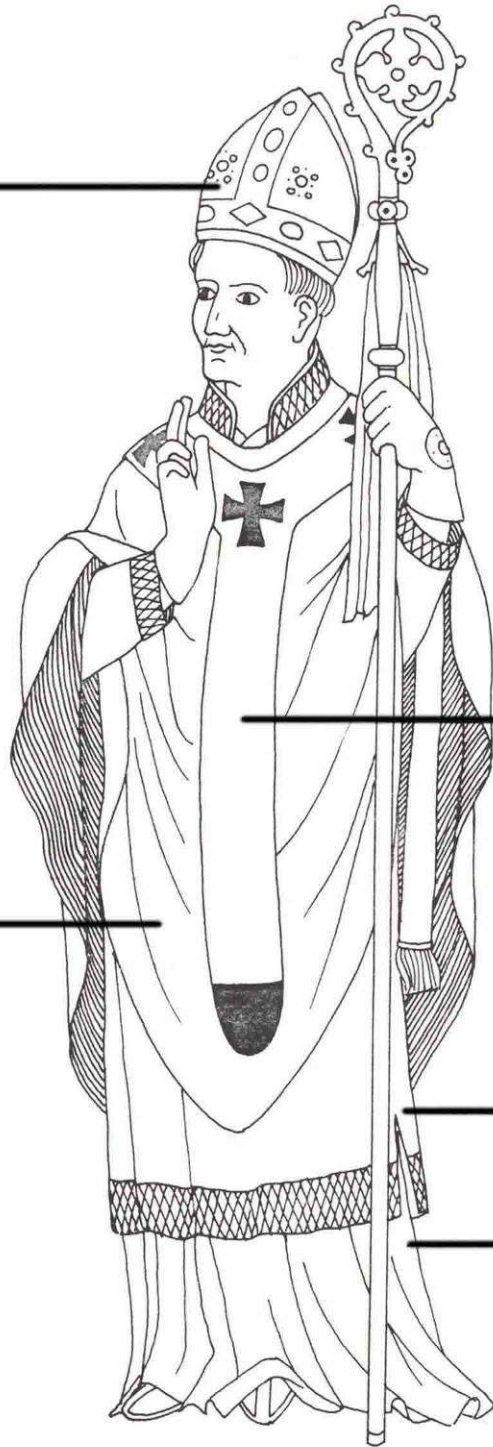
purifikatorium – šátek k čištění patény a kalicha

palla – čtvercová tuhá pokrývka z bílého plátna kladená na paténu

velum – velký šátek k zahalení kalicha

korporál – šátek pokládáný pod kalich

infule / mitra

pallium

kasule / ornát

dalmatika

alba

